

HELMUT LÜDTKE

KURT BALDINGER (1919-2007)

El passat dia 17 de gener de 2007 moria a Heidelberg, on havia viscut els darrers cinquanta anys de la seva vida, Kurt Baldinger, després d'un llarg estadi de malaltia progressiva; en els seus darrers anys s'havia quedat cec.

Kurt Baldinger ha estat un dels grans mestres de la filologia i la lingüística romàniques. De nacionalitat suïssa, nascut a Binningen, municipi dins l'aglomeració de Basilea, el 17 de novembre de 1919, féu els seus estudis a aquesta ciutat. Afeccionat a l'esport, campió d'esquí i d'atletisme, fou primerament professor d'educació física abans de passar a l'estudi de lletres a la Universitat de Basilea, on va trobar Walther von Wartburg, el més cèlebre romanista d'aquell temps, i n'esdevingué deixeble.

Més encara que l'ensenyament de la universitat fou l'oficina del *FEW* (Französisches Etymologisches Wörterbuch) que marcà la vida i l'entera activitat científica de Kurt Baldinger. En aquell ambient vigia el costum —per no pas dir la regla— típica de la romanística dels països de llengua alemanya, de no limitar l'activitat investigadora a un sol sector geogràfic ni metòdic predilecte, sinó d'afegir-hi el conreu d'un segon camp de recerca científica.

Dins aquest marc acadèmic, el que constituïa per a Kurt Baldinger l'àmbit principal rebut del seu mestre foren la lexicologia i la semàntica (en tots llurs rams, és a dir, l'ampli ventall dels enfocaments que es poden concebir per a ser dirigits als mots d'una llengua) aplicades a l'àrea lingüística francooccitana. De bell antuvi ell es va destacar en aquest camp amb la seva tesi doctoral *Kollektivsuffixe und Kollektivbegriff. Ein Beitrag zur Bedeutungslehre im Französischen mit Berücksichtigung der Mundarten* (1950), obra que li valgué, a l'edat de 29 anys, la càtedra de filologia i lingüística romàniques a la Universitat de Humboldt a Berlín-Est, que W. von Wartburg havia deixat.

Com a segon àmbit de recerca ell escollí la història lingüística de la Península Ibèrica començant per un llibre de 1958 força apreciat en l'ensenyament universitari alemany *Die Herausbildung der Sprachräume auf der Pyrenäenhalbinsel*, obra traduïda dues vegades al castellà: *La formación de los dominios lingüísticos en la Península Ibérica* (1963) i després, en segona edició corregida i molt augmentada (1972).

Kurt Baldinger fou el principal col·laborador de W. von Wartburg en la confecció del *FEW*, obra monumental de lexicografia històrica sense comparació fins

avui en l'àmbit de les llengües romàniques. A més d'haver-hi redactat nombrosos articles (especialment entre els que comencen per la lletra M-), va descriure el desenvolupament d'aquell diccionari al llarg de les dècades, amb un canvi de rumb entre les inicials F i G, canvi que al mateix temps assenyalava una etapa metòdica general dins la recerca etimològica, la lexicologia i la semàntica. Això es reflecteix, en la seva bibliografia, per títols com *L'étimologie hier et aujourd'hui* (article de 1959) i *Teoría semántica. Hacia una semántica moderna* (llibre de 1984). Aquestes obres de síntesis s'acompanyen d'un nombre elevat d'articles variants d'enfocament i de mètode, aplegats en un volum de més de vuit centes pàgines, intitulat *Kurt Baldinger: Die Faszination der Sprachwissenschaft* i editat per Georges Straka i Max Pfister (Tübingen, Niemeyer, 1990).

Exercí càrrecs en l'administració de la seva universitat de Heidelberg: en fou rector en els anys difícils 1968/69 després d'haver-hi actuat com a degà de la facultat de filosofia (1961/62). Fou elegit president de la Société de Linguistique Romane (1972/73) i engalonat de diversos doctorats d'honor. Presentà ponències en moltes universitats d'Europa i d'Amèrica i edità durant trenta anys (1958-1988) la «Zeitschrift für romanische Philologie», amb els seus nombrosos *Beihefte* (annexos) i la «Romanische Bibliographie». A més d'això organitzà la confecció de diversos grans diccionaris: *Dictionnaire onomasiologique de l'ancien occitan (DAO)*, *Dictionnaire onomasiologique de l'ancien gascon (DAG)* i *Dictionnaire étymologique de l'ancien français (DEAF)*.

Pel que fa a la seva manera d'exercir la recerca, Kurt Baldinger no ideava la llengua com a entitat aïllada, és a dir, com a un camp clos de fenòmens, sinó emmarcada en una esfera d'activitats de l'home. En dona fe no sols un article de 1968, intitulat *Sprachgeschichte und Kulturgeschichte* (traduït al castellà *Lengua y cultura*, 1968), sinó el tenor mateix dels seus nombrosos estudis lingüístics.

HELMUT LÜDTKE
Universität Kiel